

POROČILA

Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v študijskem letu 2001/2002 Ljubljana, Aškerčeva cesta 2, <http://www.ff.uni-lj.si/geo>

Pedagoška dejavnost je potekala v skladu z napovedjo predavanj in po veljavnem urniku za študijsko leto 2001/2002. Zaradi pomanjkanja kadra smo imeli težave pri realizaciji vaj pri Kvantitativnih metodah I in II, GIS-ih, Regionalnem planiranju in Geografiji turizma. Kadrovska zasedba je bila podobna kot v preteklem letu. Z zaključkom šolskega leta je na novo delovno mesto odšel dr. Anton Gosar, na njegovo mesto pa prišel dr. Jernej Zupančič. Namesto asistentke mag. Valentine Brečko Grubar, ki je odšla z letnim semestrom na porodniški dopust, je njene obveznosti prevzela asistentka Vanja Šendlinger. Kartografa Boštjana Roglja, ki je v letnem semestru služil vojaški rok, je nadomeščal Žiga Jerko. Drugo leto zapored smo podelili tudi priznanja Oddelka za geografijo, ki so jih prejeli študenti za nadpoprečno izdelane seminarske in diplomske naloge.

V šolskem letu 2001/2002 je bilo na obe smeri študija geografije vpisanih 542 študentov, od tega je bilo 84 absolventov in 54 izrednih študentov (podrobnejši prikaz vpisanih je v preglednici). Diplomiralo je 106 študentov, kar je 43 več kot v prejšnjem šolskem letu. Skoraj 70 % več diplomantov kot v predhodnem letu je posledica dejstva, da je bilo do konca septembra 2002 še možno zaključiti študij po pred šestimi leti ukinjenem A–B programu. S šolskim letom 2002/2003 bo možno študij zaključiti samo po dvopredmetnem pedagoškem ali po samostojnem nepedagoškem programu. Analiza vpisa kaže, da se glavni osip zgodi po 1. letniku, ko zaradi različnih vzrokov ne napreduje okoli tretjina študentov. Večina teh se ponovno vpiše v 1. letnik. V višjih letnikih je ponavljaj letnikov bistveno manj.

V 1. letnik izrednega študija se je vpisalo 54 študentov, od tega 35 na samostojni program in 19 na dvopredmetnega. Resnici na ljubo je treba povedati, da je v 1. letniku »pravih« izrednih študentov (študentov, ki bi študirali ob delu) zelo malo, v veliki večini so to študenti, ki niso prišli v izbor in imajo dovolj finančnih sredstev za plačilo šolnine. Gre za neke vrste negativno selekcijo, kar se kaže tudi v študijskem uspehu izrednih študentov, ki je skromen. Zanje poteka v 1. letniku organizirani študij ob koncu tedna, in sicer v skrčenem, nekaj več kot tretjinskem obsegu. Če izredni študenti izpolnijo pogoje, imajo možnosti rednega vpisa v 2. letnik.

Preglednica: Število študentov na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v študijskem letu 2001/2002.

	S-program	DP-program	skupaj
1. letnik	85	70	155
2. letnik	50	47	97
3. letnik	43	52	95
4. letnik	64	47	111
absolventi	42	42	84

Na podiplomski študij geografije se je vpisalo 15 študentov, in sicer štirje na smer Socialna in politična geografija, po trije na smer Regionalna geografija in Fizična geografija, po dva na Pokrajinsko ekologijo in varstvo geografskega okolja ter Geografske osnove regionalnega planiranja in eden na Geografijo turizma. V študijskem letu 2001/2002 je magistriralo 8 študentov, doktorirala pa sta dva.

Znanstvenoraziskovalno delo članov Oddelka za geografijo je bilo tudi v tem študijskem letu bogato in razvejano. Razen lastne znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki je potekala večinoma v okviru programske skupine Geografija in regionalni razvoj, ki jo vodi dr. Mirko Pak, zajema tudi raziskave

pri Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport in pri drugih naročnikih. Za še večji razmah tega dela pogrešamo boljšo infrastrukturno opremljenost in kader, ki bi se izključno posvečal raziskovanju in ne bi bil v tolikšni meri obremenjen s pedagoškim delom. S tem namenom so v šolskem letu 2001/2002 potekale intenzivne priprave za ustanovitev Raziskovalnega centra Oddelka za geografijo, ki jih je vodila dr. Metka Špes. Raziskovalni center je zaživel z novim šolskim letom. Kadrovsko se je okrepil z dvema raziskovalcema ukinjenega Inštituta za geografijo (dr. Barbara Lampič in mag. Dejan Cigale). Večje raziskave, katerih nosilci so bili člani Oddelka za geografijo oziroma pri katerih so sodelovali, so bile: Geografska analiza Ljubljane in njenih razvojnih možnosti, Varstvo okolja in prostorski razvoj Slovenije, Funkcija obmejnih in etnično mešanih območij v prekmernih integracijskih procesih države Slovenije, Slovenija in Wales: mali narodi in evropski integracijski procesi, Slovenija v evro-ameriški perspektivi: novi geopolitični položaj in procesi evropske integracije v Srednji Evropi, Ranljivost okolja na območju mestne občine Koper, Možnosti razvoja turizma na otoku Pašmanu, Zmogljivost okolja kot podlaga za uravnotežen razvoj pri načrtovanju posegov, Regionalizacija Ljubljane z vidika hrupne obremenjenosti, Interdisciplinarni vidiki sredozemske Slovenije in evropskih stičnih prostorov, Socialnointegracijska vloga šole v območjih kulturnega stika in družbenega povezovanja na primeru slovensko-italijanske meje, Prostorske razlike v dohodkih prebivalstva MO Ljubljana, URBS PANDENS, »Goričko Joint Nature Park Development Regions Prekmurje«, Analiza stanja in trendov v prostorskem razvoju Republike Slovenije, Prevetritev skladnosti pripravljene besedila utemeljitve Strategije prostorskega razvoja Slovenije z besedilom Strategije prostorskega razvoja Slovenije ter Evalvacija kurikularne prenove pouka geografije s posebnim poudarkom na standardih znanja, načrtovanju in izvedbi pouka.

Člani in članice Oddelka za geografijo smo svoje raziskovalne dosežke predstavili na številnih domačih in tujih znanstvenih simpozijih in kongresih ter v znanstvenem in strokovnem tisku. Bibliografija oddelčnih članov za študijsko leto 2001/2002 obsega več kot 80 enot znanstvenih in strokovnih prispevkov ter 45 aktivnih udeležb na simpozijih in drugih strokovnih srečanjih. Omenimo naj, da je bil naš oddelek organizator 2. Melikovih geografskih dnevov: Geografija in njene aplikativne možnosti (Portorož, 27.–28. 9. 2002, vodja organizacijskega odbora dr. M. Bufon) in mednarodnega medinštitutkega seminarja: Regionalno razvojna problematika Slovenije na poti k združeni Evropi (Ljubljana, 11.–16. 4. 2002, vodja organizacijskega odbora dr. M. Pak). Dr. M. Bufon je bil tudi soorganizator dveh sestankov na temo *European Union Expansion in Central and Eastern Europe* v okviru 98. letnega kongresa ameriških geografov (Los Angeles, 19.–23. 3. 2002). Člani in članice oddelka smo bili dejavni v različnih domačih in mednarodnih strokovnih organizacijah, znanstvenih združenjih, forumih, uredniških znanstvenih in strokovnih revij in drugje.

Tudi v študijskem letu 2001/2002 se je na oddelku odvijala živahna izmenjava učiteljev iz domovine iz tujine, in to kljub temu, da za taka gostovanja ne obstajajo posebna finančna sredstva. To je tudi ena glavnih ovir, da takih gostovanj ni več, saj interes zanje vsekakor obstaja. Vseh gostov je bilo 14, 12 iz tujine in dva domača. Osemkrat so naši člani gostovali na tujih univerzah.

Glavni problemi Oddelka za geografijo ostajajo iz leta v leto isti. Izhajajo iz prevelikega števila vpisanih študentov in prešibke kadrovske zasedbe ter nezadostne materialno-finančne osnove, ki hromi pedagoški in raziskovalni proces.

Darko Ogrin

Oddelek za geografijo Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru v študijskem letu 2001/2002
Maribor, Koroška cesta 160, <http://www.geografija.com>

Študijsko leto 2001/2 je potekalo v znamenju postopka sprejemanja vloge za nov študijski program univerzitetnega študija enopredmetne nepedagoške geografije, ki predvideva tri smeri, in sicer smer podeželje, smer mesta in smer varstvo geografskega okolja. Predlagani študijski program temelji na obveznih predmetih od 1. do 4. letnika in na izbirnih predmetih, ki so zasnovani kot geografski praktikumi ali izbirni predmeti na drugih fakultetah mariborske, ljubljanske in zagrebške univerze. Vloga za nov

študijski program enopredmetne nepedagoške geografije je bila obravnavana in podprta na senatu Pedagoške fakultete.

V študijskem letu 2001/2002 smo veliko pozornost namenili raziskovalnemu delu na področjih fizične, družbene in regionalne geografije ter didaktike geografije. Raziskovalne rezultate smo poslali v mednarodne revije in skrbeli za prenos tujih raziskovalnih rezultatov v slovenski prostor. Bibliografska dejavnost članov oddelka se iz leta v leto povečuje, tako je v preteklem študijskem letu zabeleženih v COBISS-u prek 200 bibliografskih enot z vseh področij geografije, ki jih pokrivajo člani oddelka za geografijo v Mariboru. Od tega je 16 prispevkov objavljenih v kategorijah najvišjega ranga.

Sodelovali smo pri več projektih Ministrstva za šolstvo, znanost in šport:

- znanstvenoraziskovalni projekt v okviru slovensko-hrvaškega znanstvenega sodelovanja v letih 2001, 2002 in 2003 z naslovom Gospodarsko razvojna problematika območja ob slovensko-hrvaški meji (dr. Lučka Lorber),
- podoktorski projekt Prestrukturiranje in ekologizacija gospodarstva kot pogoj trajnostnega razvoja in priključitev v Evropsko unijo (nosilka dr. Lučka Lorber, sodelovala dr. Ana Vovk Korže),
- raziskovalni projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa razvoj konkurenčnosti Slovenije 2001–2006 z naslovom Zagotavljanje kakovosti v slovenskem visokem šolstvu v kontekstu mednarodne primerljivosti (dr. Lučka Lorber).

Oddelek se je prijavil na več drugih projektov, vendar jih žal ni dobil.

Pri raziskovalnem delu smo:

- na področju fizične geografije uresničevali naslednje cilje in naloge: raziskovanje pokrajinsko ekoloških determinant regij v severovzhodni Sloveniji, izdelava pedogeografskega paketa za preučevanje prsti, analiza mokrišč v Sloveniji s posebnim poudarkom na pohorskih barjih, priprava statističnih analiz za ugotavljanje povezav med dejavniki okolja in prstmi ter vegetacijo, dokončanje pregleda prsti po Sloveniji, analiza vegetacijskih oblik v dinarski Sloveniji, biotska raznovrstnost in habitatni tipi v Sloveniji, mednarodna objava rezultatov raziskovanja v tujih in domačih revijah, mednarodno sodelovanje na področju mentorstva in somentorstva tujim študentom, prenos tujih znanstvenih dosežkov iz področja fizične geografije v prakso in izobraževanje, posodobitev študijske literature za področje pedogeografije, biogeografije in hidrogeografije, zasnova geografskega laboratorija za preučevanje prsti in vode, sodelovanje pri oblikovanju kriterijev za študijo ranljivosti okolja in izdaja Priročnika za laboratorijske analize prsti v geografiji (dr. Ana Vovk Korže v soavtorstvu z dr. Francem Lovrenčakom);
- na področju družbene geografije: vključevanje študentov v raziskovalno delo ter posredovanje spoznanj le-tega v pedagoški proces, poglobljanje predmetov (geografija naselij, geografija podeželja in urejanje prostora) ter nadgrajevanje pedagoških aplikacij prej navedenih predmetov (priprava na terensko delo in ekskurzije, priprava učnega gradiva), priprava učbenika o naseljih za študente geografije (terensko delo, kartografija, digitalizacija grafičnih prilog, analiza zbranih podatkov, interpretacija spoznanega), raziskovanje pojavnih oblik revščine v slovenskih mestih, raziskovanje razvojnih faz prostorskega planiranja v Sloveniji, razvijanje interdisciplinarnih dejavnikov spreminjanja socialno-geografskih struktur slovensko-hrvaškega obmejnega prostora, preučevanje gospodarskih sprememb kot dejavnikov funkcionalne transformacije geografskega prostora, analiziranje procesa prestrukturiranja gospodarstva v skladu z razvojnimi cikli ekonomskega razvoja, posebna osredotočenost na obravnavo aktualnih problemov in razvojnih vprašanj na območju Severovzhodne Slovenije, posebna osredotočenost na obravnavo aktualnih problemov obmejnosti in razvojnih vprašanj obmejnih regij Slovenije, sodelovanje pri pripravi krajinskega parka Goričko, sodelovanje pri pripravi strategije prostorskega razvoja Slovenije in preučevanje procesa terciarizacije v slovenskih mestih;
- na področju regionalne geografije: izdelava študijskih gradiv za podiplomski študij in noveliranje gradiv, poglobljanje predavanj pri predmetu Regionalna geografija Evrope ter nadgrajevanje pedagoških aplikacij (priprava na terensko delo in ekskurzije, priprava učnega gradiva), priprava, organizacija, vodenje izvedbe in evalvacija geografskega terenskega raziskovalnega dela na območju Maribora in Slovenj Gradca, organiziranje vabljenih predavanj domačih in tujih strokovnjakov, mednarodno sode-

lovanje v obliki skupnega sodelovanja na projektih, predavanjih ali ekskurzijah, objava rezultatov raziskovanj v domačih in tujih geografskih revijah, recenzija svetovne uspešnice Zemlja – pogled z neba, mentorstvo pri prvonagrajeni raziskovalni nalogi Naravne in kulturne znamenitosti Maribora na digitalni karti;

- na področju didaktike geografije pa: sodelovanje pri nastajanju in osnovanju učbenikov, zasnova koncepta, izdelava kriterijev in navodil za delo Priročnik za terensko delo (matura iz geografije), zasnova koncepta, izdelava kriterijev in navodil za Nacionalni preizkus znanja iz geografije v devetletnih osnovnih šolah, izdelava tematskih nalog za terensko delo v okviru geografskega priročnika (matura), prenašanje raziskovalnih izkušenj na mlajše raziskovalce (dr. Kolenc Kolnik), razvoj nacionalnega modela spremljanja kakovosti visokošolske dejavnosti v Republiki Sloveniji, na osnovi nacionalnih raziskovalnih programov kandidiranje na 5. in 6. okvirnem programu Evropske zveze, problemi uvajanja učencev osnovne šole v oblikovanje prostorskih predstav, izdelava programa ekoloških značilnosti na območju Cekvenjaka za študentski raziskovalni tabor, izdelava programa ekoloških značilnosti na območju Makol za študentski raziskovalni tabor, raziskovanje stanja in možnosti razvoja slovenske šolske geografije, ugotavljanje ustreznosti pogojev in možnosti za kakovostno izobraževanje bodočih učiteljev geografije v okviru pedagoške prakse, dopolnjevanje in širjenje raziskave na temo motiviranja učencev pri pouku geografije in oblikovanje ciljnih, vsebinskih in metodoloških izhodišč raziskave za namene nadaljnega podiplomskega študija (sodelovanje pri seminarjih permanentnega izobraževanja za učitelje: Terenske in laboratorijske metode za geografje in predstavljanje učbenikov za predmet Spoznavanje okolja za devetletno osnovno šolo, vodenje opazovanja na primeru glinenega zemljevida in panoramske risbe: v okviru Zavoda za šolstvo in šport izvedena dvodnevna pedagoška delavnica Geografska ekskurzija in terensko delo kot notranji del zaključne ocene), priprava priročnika o ekskurziji po Goričkem, vodenje avtorske skupine in avtorstvo pri učbeniškem kompletu Okolje 3 in sodelovanje z založbami pri pripravi učbenikov.

Aktivno smo sodelovali na več tujih konferencah: konferenca o regionalnem razvoju v Szombathelyu, *Česka geografie v obdobju razvoja informacinch tehnologij* (Olomouc 25.–27. 9. 2002), *Grenzen überschreiten in Bildung und Schule* (Celovec 19.–21. 9. 2002), *Minority rights in education system of the Republic of Slovenia: based upon an example of geographical education; Future citizens in Europe; CiCe, A Euripean Commission Socrates programme Thematic Network project 4th European temathic conference* (Budimpešta 2002), Teorija in praksa izobraževanja učiteljev v Sloveniji: primer geografija, *Odnos pedagogijske teorije i prakse, Medjunarodni znanstveni kolokvij* (Crikvenica 2002), prav tako pa na več domačih konferencah

Obiskali smo več tujih ustanov (univerze v Bayreuthu, Zagrebu in Ljubljani), mi pa smo gostili več tujih strokovnjakov.

Pomembnejši dogodki in dosežki v študijskem letu 2001/2 so bili: zlata plaketa za zasluge pri razvoju Univerze v Mariboru, nagrada Evropske zveze urbanistov in prostorskih planerjev za načrt urbanistične zasnove mesta Maribor, bronasti plaketi zveze geografskih društev, Karmen Kolenc Kolnik je bila izvoljena v naziv izredne profesorice za didaktiko geografije, priprava, organizacija, vodenje izvedbe in evalvacija geografskega terenskega raziskovalnega dela in ekskurzij na območju Maribora in Mislinjske doline (Oddelek za razredni pouk Pedagoške fakultete v Mariboru), izvajanje permanentnega izobraževanja za učitelje Modul 4 – Družboslovje za prvo triado devetletne osnovne šole (6 ponovitev, dr. K. Kolenc Kolnik), organizacija in izvedba stalnega strokovnega izpopolnjevanja za učitelje, aktivno sodelovanje pri organizaciji, izvedbi in evalvaciji pedagoškega eksperimenta Ekskurzija Goričko v okviru podiplomskega izobraževanja na Oddelku za geografijo Pedagoške fakultete v Mariboru (od junija do decembra 2002), kot predsednica Predmetne komisije za geografijo v 9. letni osnovni šoli dr. Kolenc Kolnik vodi komisijo pri oblikovanju izpitne sheme, sestavi in ocenjevanju eksternih testov znanja in pripravi navodil ter meril za interno ocenjevanje.

Naši načrti so usmerjeni na mednarodno objavo rezultatov raziskovanj v vidnih tujih revijah najvišjega ranga, graditev mednarodne prepoznavnosti oddelka in mednarodno sodelovanje v obliki vabljenih predavanj in izmenjave študentov v projektu Erasmus-Socrates, posredovanje spoznanj raziskovalne-

ga dela širši javnosti v obliki seminarjev, delavnic in udeležb na domačih in tujih konferencah. Oddelek postaja metodološko jedro za razvoj šolske geografije v Sloveniji.

Pripravljamo študente za vključitev v projekt Socrates-Erasmus, ki jim daje možnost priprave diplomskega dela v tujini ali opravljanje enega semestra na tuji fakulteti.

V letu 2002 dr. Kolenc Kolnik nadaljuje sodelovanje s Centrom za pedagoško izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje kot izvajalka Modula 4: družboslovje in naravoslovje za uvajanje učiteljev v devetletno osnovno šolo.

Dileme o tem, ali je geografija naravoslovna ali družboslovna veda, spet oživljajo. Geografi moramo ustanoviti svojo raziskovalno področje, to je področje zemeljskih-prostorskih znanosti (Geoscience), šele potem bomo dobili veliko bolj razpoznavno vlogo na področju teoretičnega raziskovanja kot tudi aplikativne vrednosti. To je posebno pomembno zaradi krepitve potrebnosti in pomembnosti interdisciplinarnih ved, kamor geografija nedvomno spada.

Ana Vovk Korže

Novi doktorji znanosti s področja geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Tatjana Resnik Planinc:

Zahtevnejše geografske učne vsebine kot izobraževalni problem

More demanding geographical contents as educational problem

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2001, 248 strani, 108 strani prilog

Mentor: dr. Jurij Kunaver

Zagovor: 17. 4. 2001

Avtorjev naslov: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: Tatjana.Resnik-Planinc@guest.arnes.si

Izvleček: Doktorsko delo se ukvarja z didaktičnim problemom prenosa in razumevanja zahtevnejših geografskih učnih vsebin, ki naj bi bile s stališča stroke vključene v vertikalo geografskega izobraževanja, kar predstavlja aktualno metodološko vprašanje tudi v mednarodnih okvirih. Tako so v doktorskem delu definirane zahtevnejše geografske učne vsebine, vzroki njihove zahtevnosti ter njihov pomen za geografsko izobraževanje. Ob iskanju ustreznih poti in metod za njihovo podajanje in razumevanje ter ob analizi stanja šolske geografije z vidika učnih načrtov, medpredmetnosti in stopenj zahtevnosti upošteva doktorsko delo tudi specifičnosti geografskega pouka v Sloveniji, novejša dognanja na področju psihologije, didaktike in pedagogike, razvoj geografske znanosti, mednarodni razvoj didaktike geografije, pomen geografije kot predmeta nacionalnega pomena, posledice kurikularne prenove ter stanje geografskega pouka drugod po svetu.

Doktorsko delo podaja tako izhodišča za boljšo razporeditev učnih vsebin v vertikali geografskega izobraževanja kot izhodišča za boljše izobraževanje bodočih učiteljev geografije ter obenem bogati vsebino nadaljnega strokovnega spopolnjevanja učiteljev geografije. Rezultati raziskovalnega dela nudijo možnost za nadaljnje ugotavljanje podobnosti in razlik na mednarodni ravni.

Ob analizi prenosa zahtevnih strokovnih geografskih vsebin v šolo z definiranjem metod in oblik njihovega poučevanja ter z definiranjem interdisciplinarnosti, kompleksnosti in mednarodne primerljivosti geografskega izobraževanja za potrebe šole, postavlja doktorsko delo izhodišča oziroma okvire za nadaljnji razvoj didaktike geografije in samega geografskega izobraževanja.

Ključne besede: zahtevnejše geografske vsebine, geografsko izobraževanje, pouk geografije, učitelj geografije.

Maja Umek:

Geografsko opismenjevanje osnovnošolcev v Sloveniji
Basic map skills teaching in primary school in Slovenia

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2001, 278 strani, 40 strani prilog

Mentor: dr. Jurij Kunaver

Zagovor: 28. 5. 2001

Avtorjev naslov: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Kardeljeva ploščad 16, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: maja.umek@uni.si

Izvleček: V doktorski disertaciji so predstavljeni rezultati treh raziskav, povezanih s poukom kartografije v osnovni šoli v Sloveniji ter pregled teorij in metod začetnega pouka kartografije iz tujine.

S prvo raziskavo smo na vzorcu 180 otrok, starih od 6 do 8 let, ugotavljali njihovo kartografsko predznanje. Večina otrok je imela izkušnje s kartami in jih znala poimenovati, samostojno so pokazali in imenovali povprečno 2,2 kartografska znaka, prepoznali 6,8 imenovanih kartografskih znakov, pravilno razumeli perspektivo celotne karte in poznali vsaj en namen karte. Statistično pomembnih razlik glede na spol in kraj šole nismo ugotovili, pri nekaterih nalogah pa so se pojavile razlike med razredi. Učenci so z vstopom v šolo že zreli za vodeno kartografsko opismenjevanje.

Z eksperimentalno metodo smo primerjali uspešnost dveh učnih metod začetnega kartografskega opismenjevanja. Prednost metode risanja se je pokazala samo na prvem re-testu takoj po končanem poučevanju. Po šestih mesecih razlike glede na metodo poučevanja niso bile več statistično pomembne. Med spoloma ni bilo statistično pomembnih razlik. Preizkušene učne metode so se pokazale primerne za kartografsko opismenjevanje prvošolcev in drugošolcev.

V zadnjem delu disertacije so analizirani učni načrti, karte Slovenije v atlasih in učbenikih geografije za osnovne šole in naloge povezane z njimi. Ugotovljena je vrsta pomanjkljivosti, predlagane so izboljšave ter nekaj zgledov iz tujine.

Ključne besede: pouk geografije, kartografija, osnovna šola, predznanje, učna metoda, učni načrt, atlas, učbenik.

Rahman Nurković:

Vpliv industrije na razvoj Tuzlanske kotline

Influence of in industry on development of the Tuzla basin

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2001, 278 strani

Mentor: dr. Mirko Pak

Zagovor: 8. 3. 2002

Avtorjev naslov: Univerzitet u Tuzli, Filozofski fakultet, Odsjek za geografiju, M. Fizovića 6, Tuzla, Bosna in Hercegovina

E-pošta: rnurkovic@yahoo.com

Izvleček: Doktorska disertacija obravnava geografske dejavnike razvoja, funkcioniranja in vpliva industrije Tuzlanske kotline na njen regionalni razvoj. Z razvojnega vidika so v ospredju lokacijski dejavniki

industrijskega razvoja, med katerimi prednjačijo surovine, energija, z državno industrializacijsko politiko povezano tržišče in delovna sila.

Sol in premog kot vodilni surovini sta narekovali tudi panožno močno enostransko sestavo industrije v prevladujočo kemično industrijo in proizvodnjo energije. Končno so surovine vplivale neposredno in posredno na lokacijo, oziroma koncentracijo industrije. Preostale industrijske panoge močno zaostajajo, so pa vendarle važen regionalni razvojni dejavnik manjših industrijskih središč.

Pomemben razvojni dejavnik regionalnega razvoja Tuzlanske kotline je razmestitev in spremembe v razmestitvi industrije ter s tem povezane regionalno razvojne spremembe od deagrariacije in depopulacije robnih predelov kotline, do urbanizacije in novejše suburbanizacije.

V doktorski disertaciji je še posebno težišče dano industrijski delovni sili, njeni kvalifikacijski sestavi, migracijam in zaradi koncentričnega modela industrializacije kotline zelo razvejanim dnevnim migracijam. Zato je podrobneje obdelana panožna sestava industrijske delovne sile, prostorske analize pa temeljijo na izračunih lokacijskega kvocienta, regionalnega faktorja, koeficienta specializacije, srednjih vrednosti in standardne deviacije. Vrišerjevi metodološki postopki za tovrstno geografsko proučevanje industrije so v nalogi uspešno uporabljeni na primeru Tuzlanske kotline.

V nalogi se obravnava okoljevarstvena problematika sestave industrije in čezmernega onesnaževanja, njena soodvisnost od naravnih dejavnikov in samih sprememb v sestavi industrije, še posebej pa njena krize v devetdesetih letih in s tem povezana deindustrializacija.

Industrijska kriza po letu 1990 je Tuzlansko industrijo zaradi njene monostrukturnosti in sestave močno prizadela. Zaradi nadpovprečne važnosti industrije v gospodarstvu Tuzlanske kotline pa tudi vso regijo. Z regionalno razvojnega vidika je kriza industrije prinesla velike spremembe v poselitvi, urbanizaciji in suburbanizaciji, pa tudi v terciarizaciji kot enem možnih bodočih vodilnih regionalnorazvojnih dejavnikov.

Doktorska disertacija je v zadnjih letih ena redkih celostnih študij regionalno razvojne problematike »industrijske pokrajine« v specifičnih družbeno političnih, gospodarskih in socialnih razmerah. Odkriva razvojne probleme industrije in njenega vpliva na regionalni razvoj ter vso zapleteno in v tem primeru globalizacijsko součinkovano problematiko industrijske krize z vsemi posledicami v regiji.

Ključne besede: industrijska geografija, Tuzla, Bosna in Hercegovina.

Filip Tunjić:

Državne teritorialne meje kot politično-geografski dejavniki stabilnosti vzhodne in jugovzhodne Evrope

States territorial boundaries as politico-geographic factor of stability of the East and Southeast Europe

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 430 strani

Mentor: dr. Milan Bufon, somentor dr. Vladimir Klemenčič

Zagovor: 5. 6. 2002

Avtorjev naslov: Trebinjska 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: filip.tunjic@pub.mo-rs.si

Izvleček: S politično-geografskimi metodami dokazujemo, da bistvo stabilnosti in varnosti, tudi nove, postmodernistične, varnostne paradigme, leži v njihovih prostorskih in teritorialnih razsežnostih. Glavno problemsko vprašanje je konfliktnost 54 državnih teritorialnih meja (DTM) v vzhodni in jugovzhodni Evropi (VJE), medtem ko imajo pojasnjevalno moč le-teh številni dejavniki, specifični za VJE.

Poleg skupnega političnogeografskega in obramboslovnega pristopa nudimo empirični model pojasnjevanja konfliktnosti DTM in njegovo testiranje z več statističnimi metodami. Model je odprt za »polnjenje« z novimi spremenljivkami in metodološko dodelavo. S pomočjo osnovnih regresijskih analiz je v tem trenutku od 71 do 73 % konfliktnosti DTM mogoče pojasniti z neodvisnimi spremenljivkami, vključenimi v DTM.

»Prevajanje« rezultatov empiričnih merjenj nazaj v kvalitativna razmerja nudi lestvico intenzivnosti konfliktnosti DTM v kategorijah visokokonfliktnih, konfliktnih in nizkokonfliktnih DTM ter geografsko distribucijo intenzivnosti v regiji. Analiza le-teh dokazuje, da se VJE v sodobnih teritorializacijskih in regeopolitizacijskih procesih oblikuje v teritorialno mejšče več imperialnih sistemov, s sistemi navidezno suverenih, vendar šibkih držav na njihovih robovih, periferijah in presečiščih. Oblikujeta se »prava« vzhodna Evropa in »vmesna« Evropa, kjer posebno mesto zavzema jugovzhodna Evropa. Šengenska meja političnogeografsko, geopolitično, geostrateško in splošno varnostno sledi slovansko-germanski/romanski antropogeografski razmejitvi. Nekdanja »vmesna« Evropa je sedaj teritorialno razširjena in bolj razdrobljena.

Ključne besede: konfliktnost DTM (intenzivnost, viri, vsebnost), politična teritorialnost, teritorialni subjekti, stabilnost in varnost, političnogeografski, geopolitični, geostrateški, vzhodna in jugovzhodna Evropa, srednja Evropa, »vmesna« Evropa, Evropska unija, NATO.

Barbara Lampič:

Agrarno obremenjevanje okolja na Slovenskem v energetske osvetlitvi (na izbranih primerih)

Agricultural burdening of environment in Slovenia in the light of energy inputs (study of selected cases)

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 208 strani

Mentor: dr. Metka Špes, somentor dr. Darko Radinja

Zagovor: 17. 10. 2002

Avtorjev naslov: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: barbara.lampic@uni.lj.si

Izvleček: Kmetijsko obremenjevanje okolja je odvisno od petih najpomembnejših kmetijskih vnosov, ki so tudi v okoljskem smislu odločilni (organska in mineralna gnojila, sredstva za varstvo rastlin, tekoča goriva, električna energija). Vsi vnosi so s pomočjo energijskih ekvivalentov pretvorjeni na skupni imenovalec (v GJ). Po Slessjerju (1975) naj bi bila zmogljivost okolja presežena z energetskimi vnosi nad 15 GJ/ha obdelovalnih površin. Rezultati raziskave so pokazali, da je povprečna energetska intenzivnost kmetij pri nas 38 GJ/ha. Brez vnosov električne energije, ki je okoljsko najmanj sporna, povprečna energetska intenzivnost znaša 20 GJ/ha, energetske prage vnosov (15 GJ/ha) pa presega 68 % anketiranih kmetij.

Najbolj pereč vnos dušika sem vrednotila z bilanco dušika po posamezni regiji, najboljčutlivejšo sestavo okolja (podtalnico) pa z lastnim vzorčenjem vode, kar je dodatno osvetlilo pomembne regionalne razlike, tudi znotraj posameznega pokrajinskega tipa.

Presežki dušika za Slovenijo so z vrednostjo 95 kg/ha na meji dopustnega (ki znaša 100 kg/ha), medtem ko so te vrednosti po posameznih, predvsem prodnatih pokrajinah presežene tudi za 120 kg/ha (Kranjsko-Sorško polje).

Ključne besede: kmetijsko obremenjevanje okolja, energetska intenzivnost kmetijstva, energijski ekvivalenti, struktura in okoljska teža vnosov, presežki dušika, pokrajinska pestrost Slovenije.

Janja Turk

Novi magistri znanosti s področja geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Franci Petek:

Vrednotenje rabe zemljišč v slovenskih pokrajinah z vidika kazalcev sonaravnega razvoja

Assessment of land use in Slovenian landscape types in view of indicators of sustainable development

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2001, 176 strani

Mentor: dr. Dušan Plut, somentor Marijan M. Klemenčič

Zagovor: 13. 12. 2001

Avtorjev naslov: Geografski inštitut Antona Melika, Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: petek@zrc-sazu.si

Izvleček: S pomočjo kazalcev sonaravnega razvoja, ki jih uporablja tudi Evropska agencija za okolje, smo opravili vrednotenje rabe zemljišč v Sloveniji. Osnovni podatki pri vrednotenju so bili deleži zemljiških kategorij za leti 1896 in 1999. Podatke smo zajemali iz zemljiškega katastra po katastrskih občinah.

Glavni cilj dela je bila opredelitev območij s pozitivnimi, še bolj pa z negativnimi oziroma čezmernihimi procesi spreminjanja rabe zemljišč glede na stanje leta 1896 z vidika kazalcev sonaravnega razvoja.

Vrednotenje smo izpeljali po dveh različnih modelih. Pri prvem modelu so bili osnova za vrednotenje tipi sprememb rabe zemljišč med letoma 1896 in 1999, pri drugem pa spremembe količnikov preoblikovanosti naravne pokrajine zaradi kmetijstva na podlagi skupne vrednosti ornih ekvivalentov.

Kot končni rezultat smo opredelili območja močne in zmerne ekstenzifikacije kmetijskih zemljišč (zmanjšanje intenzivnosti obdelave, pridelave), izjemno močne urbanizacije (širjenje pozidave) in intenzifikacije kmetijskih zemljišč, pa tudi stabilna območja, kjer se raba zemljišč med primerjanima letoma ni bistveno spremenila.

Prvi model je dobro pokazal območja (katastrske občine), v katerih so kmetijska zemljišča prešla v gozd (ekstenzifikacija). Prednost prvega modela pa so tudi območja urbanizacije, ki jih drugi model ne pokaže.

Prednost drugega modela so predvsem določanje območij ekstenzifikacije znotraj kmetijskih zemljišč. Pri tej ekstenzifikaciji gre na primer za prehod vinogradov v njive, njiv v travnike in travnikov pašnike.

Ne glede na model vrednotenja je močna ekstenzifikacija kmetijskih zemljišč najbolj značilna v dinarskih podoljih in ravninah ter v alpskih hribovih.

Drugi model pa je pokazal zelo velik delež močne ekstenzifikacije tudi v gričevjih, ki sicer sodijo med najbolj »kmetijske« pokrajinske tipe v Sloveniji.

Izjemno močna urbanizacija je značilna za ravnine, kjer so tudi najboljše kmetijska zemljišča.

Ugotovili smo, da so s spremembami rabe zemljišč močno povezane tudi spremembe v gibanju prebivalstva. V območjih močne ekstenzifikacije se je gostota prebivalstva močno zmanjšala, v območjih urbanizacije pa močno povečala glede na leto 1896.

V delu smo tudi primerjali nekatere kazalce sonaravnega razvoja za rabo zemljišč v Sloveniji in državah Evropske zveze.

Ključne besede: raba zemljišč (tal), spremembe rabe zemljišč (tal), vrednotenje, ekstenzifikacija, intenzifikacija, urbanizacija, sonaravni razvoj, Slovenija.

Eva Konečnik:

Motiviranje učencev pri pouku geografije

Motivating pupils at geography lessons

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2001, 187 strani

Mentor: dr. Karmen Kolenc Kolnik, somentor dr. Jurij Kunaver

Zagovor: 17. 12. 2001

Avtorjev naslov: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Oddelek za geografijo, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

E-pošta: eva.konecnik@uni-mb.si

Izvleček: Kljub temu da je pojem motivacije v osnovi psihološke narave, obstaja v sedanjosti več utemeljenih razlogov, ki zahtevajo pomembnejše mesto motivacijske problematike v didaktiki geografije (motivacija – temeljna didaktična zahteva).

Magistrsko delo predstavlja poskus celostnega vpogleda v aktualno problematiko. V delu so analizirane značilnosti motivacije za izobraževanje s pomočjo psihološke, pedagoške, splošne didaktične in didaktične geografske literature. Z izbranih virov je predstavljeno sedanje stanje osnovnošolske in deloma srednješolske geografske pedagoške prakse. Gre za rezultate analize veljavnih učnih načrtov in katalogov ciljev pouka geografije za osnovno šolo, izbranih osnovnošolskih geografskih učbeniških gradiv, pisnih urnih učnih priprav in pisnih samoevalvacij učnih ur geografije v osnovni šoli. Izpostavljeni so rezultati anketiranja in intervjuvanja vzorca osnovnošolskih učiteljev geografije v zvezi s vprašanji: kolikšno pozornost posvečamo razvijanju kakovostne motivacije učencev, kako vrednotimo določene učne pristope z motivacijskega vidika in kako razmišljamo o problematiki razvijanja kakovostne motivacije pri pouku geografije. V nalogi so predstavljeni rezultati pedagoškega eksperimenta – poskusa načrtovanja motivacijskih strategij po stopnjah. Izpostavljene so pozitivne in negativne posebnosti tovrstnega načrtovanja na primeru osnovnošolskega in srednješolskega nivoja geografskega izobraževanja. Predstavljene so tudi ključne klasifikacije motivacijskih strategij, ki so aplicirane na konkretne cilje pouka geografije na obeh nivojih geografskega izobraževanja.

Niz zaključnih ugotovitev je tako rezultat presoje dosedanjega stanja pouka geografije in iskanja uspešnih poti vplivanja na razvoj kakovostne motivacije učencev pri pouku geografije.

Ključne besede: pouk geografije, vzgibi motivacije, motivacijske strategije.

Mimi Urbanc:

Poskus tipologije podeželskih kulturnih pokrajin v Sloveniji

A trial typology of rural cultural landscapes in Slovenia

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 158 strani

Mentor: dr. Anton Gosar

Zagovor: 1. 2. 2002

Avtorjev naslov: Geografski inštitut Antona Melika, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: mimi@zrc-sazu.si

Izvleček: Kulturna pokrajina je rezultat vzajemnega delovanja naravnega okolja in človekovih družbeno-gospodarskih aktivnosti v njem ter izraža veliko stopnjo povezanosti družbe in naravnega okolja, kar še posebej velja za podeželske kulturne pokrajine, ki so predmet tega dela.

Osnovni cilj magistrskega dela je dobiti celotno podobo slovenskih kulturnih pokrajin: opredeliti in ovrednotiti njihove sestavine, odnose med njimi, sovplivanja in povezave, dobiti zgodovinsko sliko oblikovanja in opredeliti ter analizirati aktualne procese, ki mnogo hitreje kot v preteklosti spreminjajo kulturne pokrajine.

Pomemben del je poskus tipologije podeželskih kulturnih pokrajin, kjer smo po členitvi na osmih nivojih dobili prek 300 tipov, ki smo jih po načelu podobnosti združili v 20 skupin tipov. V naslednjem koraku smo analizirali 9 vzorčnih primerov, da bi ugotovili, kaj je bilo v določenem tipu kulturne pokrajine odločilnega pomena za razvoj in oblikovanje. Osnovna ugotovitev je, da je imelo naravno okolje velik vpliv na oblikovanje, še posebej tam, kjer je predstavljalo omejitve človekovemu delovanju. Naravne prvine so neposredno ali posredno vplivale na družbene prvine, seveda pa so lahko tudi čisto politične ali upravne odločitve določale smer razvoja. Najpomembnejši oblikovalec podeželske pokrajine je kmetijstvo z razvojnimi procesi in procesi propadanja, kar vodi v hiter razvoj kulturnopokrajinskih prvin na eni ter njihov propad in približevanje naravni pokrajini na drugi strani.

Gljučne besede: družbena geografija, kulturna pokrajina, podeželska pokrajina, naravne prvine, družbene prvine, oblikovanje pokrajine, spreminjanje pokrajine, Slovenija.

Blaž Repe:
Degradacija prsti v Sloveniji
Soil degradation in Slovenia

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 164 strani

Mentor: dr. Franc Lovrenčak

Zagovor: 22. 3. 2002

Avtorjev naslov: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: blaz.repe@ff.uni-lj.si

Izvleček: Zaradi preteklih razvojnih trendov, ki so, predvsem po drugi svetovni vojni, narekovali razvoj Slovenije, lahko upravičeno pričakujemo določeno stopnjo degradiranosti slovenskih pokrajin in s tem tudi njenih prsti. Prsti spadajo med tiste pokrajinske komponente, ki so slabše preučene. Še posebej primanjkujejo zadostne količine kvalitetnih podatkov.

Preučevanje degradacije prsti smo se lotili s pomočjo GLASOD (*Global Assessment of Soil Degradation*) metodologije, ki do sedaj pri nas še ni bila uporabljena. Metoda temelji na prepoznavanju stopnje ogroženosti pokrajinske enote zaradi degradacije prsti, na podlagi razširjenosti degradacije in stopnje degradiranosti prsti. Kot območje preučevanja smo si izbrali celotno Slovenijo, ki smo jo poprej razčlenili na naravnogeografske enote. Na ta način smo želeli ugotoviti, ali lahko govorimo o degradiranosti prsti na nivoju celotne Slovenije oziroma ali je degradacija prsti v Sloveniji pokrajiniotvorni element in omejitveni dejavnik.

Za vsako enoto smo ugotavljali ogroženost prsti zaradi vodne erozije prsti, onesnaževanja prsti s težkimi kovinami in pritiska prebivalstva na prst (prostor), pri čemer smo uporabili uveljavljene metode, prilagojene slovenskim razmeram.

Rezultati kažejo na izredno potencialno ogroženost zaradi vodne erozije prsti na ravni celotne Slovenije, medtem ko je aktualna ogroženost omejena na Alpski svet. Onesnaževanje prsti s težkimi kovinami je omejeno na posamezne, močno industrializirane doline in kotline (izstopata predvsem Celjska kotlina in Zgornja Mežiška dolina), medtem ko je preostala Slovenija s težkimi kovinami relativno šibko

onesnažena. V Sloveniji je najbolj problematično srečevanje interesov (kmetijstvo in urbanizacija) na ravninskih območjih, kjer so najkvalitetnejše prsti.

GLASOD metodologijo smo uspešno prenesli v slovenski prostor, vendar nam za boljše in konkretne rezultate primanjkuje podatkov.

Ključne besede: fizična geografija, pedogeografija, varstvo okolja, degradacija prsti, onesnaženje prsti, erozija prsti, težke kovine, Slovenija.

Saša Jereb:

Organizirane turistične migracije iz Slovenije v druge države

The organized tourist migrations from Slovenia to othercountries

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 356 strani

Mentor: dr. Matjaž Jeršič

Zagovor: 17. 05. 2002

Avtorjev naslov: Stara Loka 8, 4220 Škofja Loka, Slovenija

E-pošta: sasa.jereb@skofjaloka.si

Izvleček: Pričujoča študija obravnava turistične migracije iz Slovenije v druge države v obdobju od 1978 do 2000. Osnovni cilj je bil ugotoviti prostorski radij oziroma poglobitve smeri ter številčnost in razloge za prostorsko usmerjenost organiziranih turističnih migracij iz Slovenije v druge države, ugotoviti značilnosti in trende pri turističnih migracijah Slovencev v preučevanem obdobju ter podati primerjave med turističnimi migracijami Slovencev in turističnimi migracijami prebivalcev Evropske unije. Osrednji del dela predstavlja analiza statističnih podatkov o turističnem prometu domačega prebivalstva za posamezna leta in po posameznih ciljnih območjih oziroma državah, ki je nazorno predstavljena s tabelami, grafi in kartami ter vzročnimi obrazložitvami. Z analizo anket o potovalnih navadah Slovencev pa so za preučevano obdobje predstavljene značilnosti pri potovanjih Slovencev. V zadnjem delu je podana sinteza glavnih ugotovitev. Iz omenjenega je razvidno, da so turistične migracije Slovencev v preučevanem obdobju doživljale precejšnja nihanja z dvema viškoma (konec osemdesetih in konec devetdesetih let) ter dvema nižkoma (na začetku osemdesetih in začetku devetdesetih let). Absolutni višek je bil dosežen leta 2000, ko so slovenske turistične agencije v tujino odpeljale prek 540.000 turistov, katerih nočitve so presegle 2,6 milijona. Glavna ciljna območja organiziranih turističnih migracij Slovencev so bila, vse do razpada skupne države, usmerjena k obalam Jadranskega morja, v druge republike tedanje Jugoslavije ter v sosednje države. Z razpadom Jugoslavije pa je prišlo do močnejše preusmeritve turističnih tokov k obalam Sredozemskega morja ter v druge države Evrope in sveta. Prostorski radij turističnih migracij Slovencev se je razširil na večino ciljnih območij, ki so danes priljubljeni cilji mednarodnih turističnih migracij iz Evrope. Slovenci pravzaprav potujemo po celem svetu. Za večino Slovencev je predstavljal glavni motiv za turistično migriranje želja po oddihu in sprostitvi, pri čemer je bilo na prvem mestu poletno letovanje ob morju. Vse bolj pa so se začeli uveljavljati tudi drugi motivi, zlasti aktivni oddih, torej želja po poletnih in zimskih športnih aktivnostih, kulturni, zdravstveni in drugi motivi. V omenjenem obdobju je bilo v Sloveniji opaziti trend naraščanja števila turističnih agencij, na drugi strani pa je v zadnjem času opaziti trend individualnega organiziranja turističnih potovanj, letovanj in izletov. Organizirane turistične migracije Slovencev kažejo na to, da tipičen slovenski turist ostaja tradicionalni turist, ki si enkrat letno privoščiči tedenski dopust ob Jadranskem ali Sredozemskem morju. Vse več pa se pojavljajo tudi tisti, ki želijo potovati večkrat v letu, dlje in z različnimi motivi.

Ključne besede: turizem, turist, turistična migracija, turistična agencija, turistično območje.

Aleš Florjanc:**Pokrajinskoekološko vrednotenje območja Save me Medvodami in Zalogom*****Landscape evaluation along the river Sava in Ljubljana region****Magistrsko delo:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,

Oddelek za geografijo, 2002, 153 strani

Mentor: dr. Dušan Plut*Zagovor:* 14. 6. 2002*Avtorjev naslov:* Žalna 44, 1290 Grosuplje, Slovenija*E-pošta:* ales.florjanc@pub.mo-rs.si

Izvleček: Magistrsko delo posega na področje varovalnega planiranja, kjer izpostavlja pomen strateškega načrtovanja in presojanja vplivov posegov na okolje. V tem okviru predstavlja metodologijo pokrajinskoekološkega vrednotenja in jo namenja prostorskim načrtovalcem kot orodje za določanje sonaravne namenske rabe prostora. Metodologijo preizkuša na testnem območju ob ljubljanski Savi in predstavlja njene končne rezultate v obliki predlogov dolgoročne sonaravne pokrajinske rabe v prostorskih načrtih Mestne občine Ljubljana ter občin Medvode in Dol pri Ljubljani.

Ključne besede: pokrajinskoekološko vrednotenje, sonaravni in trajnostni razvoj, varovalno planiranje, študije vplivov na okolje, Ljubljansko polje.

Damir Josipovič:**Geografske značilnosti rodnosti v izbranih območjih Slovenije*****Geographical features of fertility in selected regions of Slovenia****Magistrsko delo:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,

Oddelek za geografijo, 2002, 264 str.

Mentor: dr. Anton Gosar, somentor dr. Jernej Zupančič*Zagovor:* 14. 6. 2002*Avtorjev naslov:* Geografski inštitut Antona Melika, Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija*E-pošta:* damir.josipovic@zrc-sazu.si

Izvleček: Raziskava obravnava geografske značilnosti rodnosti v Prekmurju, Zasavju in na območju upravne enote Domžale. Časovni okvir proučevanja predstavlja obdobje druge demografske tranzicije v Sloveniji. Ta se je začela po letu 1980 in še traja.

Z raziskavo smo želeli preveriti vlogo izbranih dejavnikov rodnosti in rodnostnega obnašanja ter jih primerjati med območji. Posebej nas je zanimal potencialni vpliv geografskih dejavnikov na rodnostno obnašanje in pa možnosti geografskega pristopa pri preučevanju rodnostne problematike. Poleg novejših teorij s področja rodnosti smo izpostavili geografski vidik preučevanja rodnosti in nekatere interdisciplinarnе povezave pri preučevanju rodnosti oziroma rodnostnega obnašanja. Z analizo uradnih statističnih podatkov smo želeli ugotoviti vlogo izbranih dejavnikov v rodnostnem obnašanju prebivalstva izbranih območij. Anketiranje na terenu je bilo usmerjeno v pridobivanje dodatnih podatkov, ki jih uradna statistika ne beleži. Podatke ankete smo uporabili za poglobljeno analizo in za primerjavo z ugotovitvami na podlagi uradnih statističnih podatkov. V okoliščinah moderne reprodukcije prebivalstva so nastopile tudi na naših izbranih območjih razmere, ko se prebivalstvo generacijsko

ne obnavlja v zadostni meri. Pri oblikovanju rodnostnega obnašanja ima poleg ostalih dejavnikov pomembno vlogo tudi geografski prostor, ki se pod vplivom sprememb v rodnostnem obnašanju tudi sam intenzivno spreminja.

Ključne besede: demogeografija, geografija prebivalstva, demografija, rodnost, rodnostno obnašanje, dejavniki rodnosti, determinante rodnosti, Prekmurje, Zasavje, Domžale.

Jernej Mlekuž:

Proučevanje učinkov migracij na vrednotenje prostora med izseljenci iz Nadiške Beneške Slovenije

Study of migration effects on valuation of space among emigrants from Nadiška Beneška Slovenija

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2002, 155 strani

Mentor: prof. dr. Milan Bufon

Zagovor: 10. 9. 2002

Avtorjev naslov: Inštitut za slovensko izseljenstvo, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti;

Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: mlekuz@zrc-sazu.si

Izvleček: Naloga želi na primeru šestih življenjskih pripovedi migrantov povratnikov iz Nadiške Beneške Slovenije predstaviti v prvi fazi razmerje med migracijo in močjo ter v drugi fazi razmerje med odnosi moči in izkustvom kraja. Za odkrivanje razmerja med migracijo in močjo se naslanjam predvsem na spoznanja dveh antropoloških del (Gardner, Speuttat in Nyberg Sørensen), za odkrivanje razmerja med močjo in izkustvom kraja pa na teoretske študije nekaterih družbenih geografov (Soja, Shields, Massey in drugi). Pri tem tudi podrobneje predstavim analitski in teoretski domet življenjskih pripovedi (tako v okviru družbene geografije kot družboslovja), ki sem jih izbral kot osrednje metodološko orodje. Skozi analizo življenjskih pripovedi pokažem, da vsako migracijo spremljajo ali jo opredeljujejo odnosi moči (ti seveda delujejo na različnih ravneh in v različnih smereh) in da so odnosi moči velikega ali celo osrednjega pomena pri oblikovanju izkustva kraja. Z nalogo želim (slovenski) družbeni geografiji predstaviti in predlagati epistemološko odprtost ter uporabo drugačnih, do sedaj zamolčanih metod.

Ključne besede: družbena prostorskost, izkustvo kraja, migracija, odnosi moči, življenjske pripovedi, Nadiška Beneška Slovenija.

Janja Turk